

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.

НА МУЖЕСЬКІ ОДИНІЯ

ВОЙНІ ПРАВЕІ І АНГЛІЙСЬКІ

У ВЕЛИКОМУ

ВИБОРІ.

вдаюся уже зробити її будівничим. Правда, методи, які часом вживав турецький уряд може і треба пам'ятати, що культурний рівень населення стоїть там теж не дуже високо і тільки твердою рукою Кемаль-Паша зміг урятувати загублену батьківщину. Ціла низка реформ соціального, економічного і культурного значіння уперто переводиться в життя.

Так, наприклад, поборюючи великі труднощі, переходить сучасна Туреччина на латинську абетку. Приноровлення латинської абетки до турецької мови, при одночасній відсутності відповідних сил для переведення такої кардинальної реформи, свідчить найкраще про захоплення реформаторською роботою провідників сучасної Туреччини. Зрештою треба признати, що на загальні реформи дають позитивні наслідки, починаючи всі недостаті, які вражають око неприхильного європейця.

Навіть еманіпація турецького жіноцтва поступав наперед, дарма, що вона зацікавлена так незалежно. Іноземство може служити константинопольський університет, де число студенток доходить до 20 проц.

Упорядковані фінанси, судівництво, адміністрація і передові армія, яка є головною журбою Кемаль-Паші, ставлять вже навіть сьогодні Туреччину в ряди великодержав. Ось причини англійської сердечності.

Ще Туреччина ферментує, але це творчий фермент, вислідом якого буде введові сконсолідована держава, про яку десять літ тому ніхто і не думав.

Л. Л.

Арештування на Україні та їх відгомін.

Комунікат ДПУ. — Врешті лівівських демонстрацій. — Комуністичний клект.

Арештування українських діячів на Радянській Україні почалися ще перед двома місяцями, але щойно тепер опублікований урядовий комунікат в справі цих арештувань. Харківська преса з 22. листопада ц. р. принесла „звідомлення“ ДПУ про арешти під заголовком: „Від Державної Політичної Управи УСРР“. Під звідомленням підписаний голова харківського ДПУ В. Балицький. У звідомленні сказано, що органи ДПУ „визнали й ліквідували контрреволюційну організацію, що звала себе „Спілкою Визволення України“ і ставила собі за мету відновити капіталістичний лад“. Далі довідуюся з цього оригінального звідомлення, що провідники „Спілки“ ще „за років громадянської війни брали активну участь у боротьбі з радянською владою, тримаючи зв'язок з отаманами банд і підпільними куркульськими пов-

станськими організаціями (отаман Зелений, Ангел, Лозовик, Гаєвий та інші)“.

Коли це є найбільшою провинною арештованих, то чому їх не притягнули комуністи до відповідальності ще в 1921 чи 1922 р., а чекали на те аж цілих вісім літ? На це, очевидно, ніякої відповіді у комунікаті ДПУ не знайдете. За те довідуюся з нього, що на чолі „Спілки Визволення України“ стояли акад. С. О. Ефремов, В. М. Чехівський, А. В. Ніковський, а далі проф. київського Інст. Нар. Освіти О. Ю. Гермайзе, В. Ф. Дурдунівський та інші. Які саме інші, цього теж у комунікаті не подано. „Спілка Визволення України“ мала утворити „Спілку Української Молоді“, яка, як каже комунікат, „ставила собі за мету чинити терористичні акти проти членів радянського уряду“.

Ось і найважливіші та найсуттєвіші моменти цього незвичайно цікавого комунікату ДПУ.

Якось так зложилось, що обговорений комунікат ДПУ про арешти українських діячів і української національної молоді появився в радянській пресі того самого дня (преса антидатована), як у Львові відбувалися демонстрації української молоді проти арештувань на Рад. Україні. На другий день, тобто 22. листопада ц. р. відкрили в Харкові сесію Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад 11 скликання, на якій присвятив короткий уступ справі арештувань голова ВУЦВК-ту Петровський. Він, очевидно, скваліфікував арештованих як „зрадю контрреволюціонерів“. Того самого дня наспіли вже вісті про демонстрації у Львові. Преса принесла вістки про львівські події під крикливими, але й вимовними заголовками, як ось слідує: „Бандитський напад фашистів на радянське консульство у Львові“, або: „Провакація ундівсько-польських фашистів“ і т. п.

ДПУ з місця зааранжувало цілий ряд демонстрацій проти арештованих, проти „ундівських фашистів“, проти всієї „української контрреволюції“ і накінець проти польських консулятів у Харкові та Києві. Крім вуличних демонстрацій, які кінчалися „успокоючими“ промовами представників ДПУ, відбулися й мітинги по всіх установах і фабриках, а навіть у червоній армії. Всюди ухвалювано резолюції з по-

хвалами для ДПУ та з признанням за її „безпощадну боротьбу з контрреволюцією“.

Ці демонстрації найшли відгук і на сесії ВУЦВК-ту, але про них і про інші, також як про характер усіх тих демонстрацій завтра. У пресі з 23 і 24. листопада є вже описи демонстрацій. Щоби зрозуміти розяреність більшовиків та змірити біль їхньої подразненої амбіції, вистане навести один тільки заголовок, який стоїть над описами демонстрацій. Вибитий великанськими літерами через цілу сторінку він звучить: „Ворогам Соціалістичної України, запродавцям міжнародного капіталізму, недобиткам петлюрівщини й ідеологам куркульського бандитизму, шкідникам української радянської культури київський пролетаріат і трудяща інтелігенція вимагають найсуровішої карі“. Це один тільки заголовок „Пролетарської Правди“ з 23. листопада ц. р. Такі заголовки можливі тільки в комуністичній, казбовій і до того „поважній“ пресі.

Комуністична партія без робітників!

Центральний орган російської комуністичної партії „Правда“ подає число членів комуністичної партії в цілому СРСР за жовтень 1929. З того числа виходить, що компартія мала в тому часі 1,655.000 членів. У тому числі було 64 проц. робітників, 21 проц. селян і 15 проц. урядовців та членів інших авань. Однак при цьому таж сама „Правда“ стверджує, що величезна більшість партійців, що налічуються робітниками й селянами, є тепер у дійсності теж урядовцями у всяких радянських установах, або працюють у професійних союзах, товариствах, партійній пресі і т. д. А це значить, що комуністична партія в СРСР є нині партією без робітників і без селян. При кімці слід зазначити, що 110.000 членів компартії стоять під зброєю як старшини і прості воїни.

Чи Ви з нагоди листопада вписалися в члени Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові?

(Вид. Руська ч. 3/3).

В. К.

5)

На конгресі в Люнді.

У читальні. — В околиці: стилеві церкви. — Спомини про рідне.

Могутні звуки органа відірвали мене від цих сумних думок. Вони виспівували славу своїм предкам у цій чудовій церкві-катедрі. А хто заспівав славу нашим? І Святославу і Володимирям, і Данилові та Львові? А хіба ми маємо мало голосів, чи бракує диригентів, чи не хватає тем, чи нема матеріалу? Ні! Тільки бракує волі, волі-хотіння. Хибить наша ініціатива, бо не туди направлена. Колежський перістратор і капітал — ось наші ідеали.

Хори звучали ширше і ширше. Орган гремів. Таємничо і могутньо промовляв душа предків. А вона, ця душа шведських предків, чується, відчувається і в день тут на кожнім кроці, тут у цього порівняно малого, бо тільки шостиміліонного народу.

Скінчилося, розходимося усі ми під одним сильним вражінням. Ми йдемо вечеряти недалеко від катедрі в ту студентську столову і бурсу, де був вчора бенкет. Обходжу читальню. Тут стіни як у найліпшій палаті, акриті образами. Чудові поліровані столи, на яких непомітно нідиної рисочки проведеної варварською рукою шкідника. Чудові, старовинні м'які мебелі з червоного дерева, часописи з усього світа. Скрізь сидять і читають студенти, серйозні, солідні, хоч і дуже молоді люди. Тиша і повага. Це у вищій поверсі, а в партері те саме, тільки там до читальні і газетарні приносять і каву і страву. Я хотів би, щоб на це подивилися ті вандалі, які у нас звуться просто горожанами чи громадянами, чи студентами. Яка чистота і акуратність, яке почуття власної гідності! Але ще більше: тут є естетика традиційна.

Почуття естетики, яке не дозволяло колись нашим селянам лаятися по московськи,

давно утрачено уже в Наддніпрянщині. Воно-ж не дозволяє і псувати столів. Тут нема нахилу до руйнації, а напаки до будування нового і до зберігання старого: більше збережено старе, легше будувати нове; бо збережені кошти для цього, потрібного, як етап до колишнього будучого. Так, цей малий городок незвичайно повчальний.

У четвер скінчилися наші засідання секцій і відбулося закриття конгресу. В четвер 29. серпня в 6. год. 45 мін. веч. ми відіхали електрикою до Берреду, де нас на березі моря прийняли гостинно і запросили заздалегідь на вечеру. Це їхнє купелеве містечко. Тут гарний садок і каварня чи велика їдальня. Тут ми себе почували зовсім вільно. Музика грала. У перервах речники промовляли і обмінювалися взаїмними подяками, гості з господарями. Подання були чудові, з матеріалів такої якості і свіжості, як ніде в іншому місці, окрім Швеції, не доводилося мені бачити. Грала гарна оркестра. Диригував оркестром чех, який тут уже 20 літ живе, але має найтісніші зв'язки з Прагою.

В п'ятницю рано нас на автах повезли по околицях Люнди і далі по повітву. В Дальбі невідомий, хоча уже дуже в літах бар. Врангелі знову показував нам найстарішу церкву ранньо-романського стилю з початку XI. віку. Правда, вгорі вона уже має надбудови і деякі оздобы з XII. віку, але все ще романська. В той час як люндська катедрала за зразок для себе взяла катедрі Шнеєрську і Вормеску, ця Дальбійська повсталла під впливом Гільдесгаймських катедр. Вона аверху і в середині повалена і багато деталей через це зникло для глядача; але вона все таки дуже цікава: вона бідна тепер у цім малім сільці.

Я агадав собі усі три катедрі романські в Гільдесгаймі, їхню красу і шляхетність. Хто не бував у старих німецьких романських катедралах, не може собі уявити тої шляхетності і тої могутності, якими вони так різко відрізняються від готик. Гільдесгайм в Німеччині містечко невелике, не більше а може значно мен-

ше від Станиславова, але має дуже багато старовини і найстаріш в Германії так звані факхверкові будинки (з дерев'яних балків, замурованих цеглою). Має і готичні церкви, але його романські — це архітектурні і раджу поїхати туди кожному, хто цікавиться мистецтвом, але Люнд теж вартий уваги.

У Дальбі в церкві ще залишилася цікава стара кам'яна хрестильня того часу, оздоблена цікавою різьбою. Погода була: далі по дорозі ми бачили багато хат з солом'яними верхами, але покривала була німецької системи, а не нашої. Зустрічалися теж вітраки, але не наші, а голландської системи. Але мене дуже здивувало зі спогадів, запряжений кіньми — при чім снопи були притиснуті рублем, а ужицка і переміника зовсім так, як у нас на Київщині. Це мені нагадало мої колишні молоді літа і пахнуло чимсь рідним — якісь старі традиції нас ляжуть з Швецією. На Московщині нема такої упряжки.

Нас привезли до маленького маєткочку на 70 гектарів, який належить до Люндського музею. Тут усе зберігається по старому. Ось над колодязем журавель стоїть з відром, зовсім як у нас. Згадалася пісня: „Глибокий колодязь золоті ключі“. І знову думка майнула далеко за моря, ліси і гори, де як у насі лежить рідна країна, в пазурах страшного звіра, а ми далеко, як маленькі діти ховаємося під допихом від баб-лєн.

Тут у сальбі були хати, в яких піддержувалися старі майстерства, напр. килими, але ці килими були іншої техніки ніж наші, бо наші на обидві сторони однакові, а у них тільки з одного боку лице, а спід неорнаментований, як у гобелінів. Нас повели по хатах, показали старовину і повезли звітати уже до Мальме, де нас приймав бурмістр у міській саді, в прегарнім ресторані, з чудовим бальконом і виглядом на розкішний сад і ставочок.

Я сидів з болгаринкою — отцем архимандритом, коли до нас підвели місцевого попа, настоятеля катедралі. Він нас запропонував огляну-

Дентист-стоматолог
Д-р Степан Дмоховський
 Львів, Сикстуська 35. — Тел. 79-72.
 ПРЕЗІСНА ДЕНТИСТИЧНА ТЕХНІКА. — ПОРЕЦІЛІНОВІ КОРОНИ.
 АПАРАТ РЕНТГЕНА. 12 30

Новий секретар ЦК КП(б)У.

Цим разом грузин Картвелішвілі.
 Комуністичні історики твердять, що КП(б)У, тобто комуністична партія більшови-
 ків України існує вже кругло 10 літ. Далі вони
 кажуть, що КП(б)У не є обласною філією ВКП,
 тобто всесоюзна (ше перед двома літами: ра-
 сійською) комуністичної партії, а самостійною
 і ще й до того українською партією. Шож, —
 кажуть так кажуть, спорити з ними нема потре-
 би. Все одно вони самі не вірять в те, що
 КП(б)У є українська.

Бо якже вона може бути українською, ко-
 ли всіх активніших і свідоміших українців, що
 жили в Україні в ній після 1920 р., протягом
 двох останніх літ повикидали, а деяких то й
 позасидали далеко поза межі України? А далі
 як може бути ця партія українською, коли в ній
 крім російсько-жидівської переваги є тепер
 тільки незначна скількість малоросів, а весь
 кермуючий її апарат остає виключно тільки в
 руках чужинців? Найважливішою особою і фак-
 тичним диктатором у КП(б)У є її секретар. А
 що КП(б)У є диктаторською на Україні, то й се-
 кретар ЦК КП(б)У все є фактичним диктатором
 і КП(б)У і УСРР. Тому-то секретаря КП(б)У ні-
 коли не вибирають партійні збори у Харкові, а
 призначає його згорі політичне бюро ВКП
 в Москві. Іншими словами диктатор політбю-
 ро Сталін призначає тепер на секретарів КП(б)У
 найбільше собі відалих людей, які виконували
 з фотографічною, що так скажемо, точні-
 стю його волю.

Тому-то від початку існування КП(б)У по-
 міжний день ще ні разу не був секретарем ЦК
 КП(б)У українець. Кілька літ підраді був се-
 кретарем КП(б)У відомий Каганович, тепер
 права рука Сталіна у Москві. Каганович був жи-
 дин. Минулий рік диктатором КП(б)У був її
 секретар, призначений Сталіном, що звався
 Косіор. Косіор був поляком. Цього року „чу-
 жинський грузин“, як звуть Сталіна російські емі-
 гранти, призначив на становище секретаря
 КП(б)У грузина Лаврентія Картвелішвілі.

Вся радянська преса, друкована по украї-
 нці, попала, очевидно, в теляче захоплення
 від того призначення. Картвелішвілі, мовляв,

як готичську церкву, забрав на авто і привіз до
 своєї церкви, яка була будовою північно-ні-
 мецької типологічної готики. Тут нас ще угостили
 концертом Моцарта на органі, але завдяки цьо-
 му пропала можливість оглянути музей. Після
 церкви ми розпрощалися з архимандритом
 благочинним і мене запросили на авто, в якому
 був один професор (Зелінський з Варшави)
 і дочкою. Хазяїном авто оказался дуже чемний
 „маленький папірової торгової в Люнді, який повіз
 нас берегом моря, де плавали десятки тисяч
 різних дичини (качки, морські ворони, рибаки,
 чайки і т. п.).

Мені здавалося, що ці береги мусіли відо-
 грати велику роль в історії розвою європей-
 ської людності, бо ці північні береги колись
 були були акриті в сотні раз численнішою ди-
 чиною, а це більше могли постачати молюсків
 і тому підтримувати населення значної густи-
 ни. На берегах Адріатичного моря, а також і на
 Рейні я не бачив ніколи такої маси птаства. З
 другого боку маса озер і озерець та маленьких
 річок постачали тоді як і тепер безліч гарної
 риби і раків. За день, коли я був в Копенгагені
 і передісторичним музею, що мою думку по-
 твердили збірники цього музею, що зібрана в них
 величезна кількість кам'яної посудини, кам'яних клин-
 ков і т. п. по кількості і по якості та різ-
 номанітності в десятки разів перевищує такі
 збори Парижа, Берліна, Праги і т. п.

Гостинний хазяїн авто завіз нас на свою
 приморську віллу, чудовий, типовий швед-
 ський домок, який тонув у зелені невеликого
 озера, що мав заширшки не більше 30 метрів,
 але був досить довгий. Від озера в море йшов
 міст з дошок: це маленька купальня і човен
 тут же прив'язаний. Сонце привітливо сідало.
 Господар поведив нас і по хаті і по садку, опо-
 на нам, що 30 літ перед тим, це був зовсім ди-
 кий берег моря, але він, купивши тут дуже де-
 шеву садибу, завів садок і хату, а тепер уже тут
 ще літє селення витворилося для мешканців
 Дюна.

(Докінчення буде.)

зв'язаний тісно з Україною, тут проходила його
 діяльність перед революцією і в часі револю-
 ції і т. д. Хтож такий Картвелішвілі? Уродився
 він 1891 р. в Грузії. В часі студій у київському
 Комерційному Інституті був уже членом біль-
 шовицької організації. У 1917 р. працював як
 комуніст у Київі проти українського уряду. Був
 організатором комуністичного повстання в
 Київі у 1918 р. В часі гетьманства працював в
 Київі і в Одесі у підпольних організаціях. В
 1920 р. працює в Одесі, а пізніше на Кубані.
 В 1921 р. стає секретарем київського губерні-
 яльного виконавчого комітету. В 1923 р. є се-
 кретарем ЦК комуністичної партії Грузії, в
 1924 р. знов є секретарем Київського Губвикон-
 кому, в 1925 р. стає знов секретарем компартії
 Грузії, в 1926 р. стає головою грузинського ра-
 дянського уряду, в 1929 р. робить його на-
 чальником Політичної Управи Української Ві-
 ськової Округи, тобто головою військової чеки
 на Україні, а тепер номінують його на 1930 р.
 секретарем ЦК КП(б)У. Ось і всі „заслуги“
 цього грузина для України. Невідомо тільки,
 скільки в нього на душі вбивств і розстрілів,
 dokonаних на українських національних діячів.

З того вислід, що секретарем КП(б)У стане
 українець аж тоді, як рах засниве, або риба за-
 сніває. А врешті, чи не все одно хто це стано-
 вище займає? Може це з деяких оглядів і кра-
 ще, що не українець?

Французський „Тигр“.

Кілька літ тому, коли Жорж Клемансо, ав-
 ний популярний „Тигр“, покидав політичну ді-
 яльність, визначений французький письменник
 Андре Сіорес присвятив йому невеличку студію.
 Вона написана так, що не трагить нічого зі своєї
 свіжості ні актуальності. Тому передаємо з неї
 деякі частини у перекладі.

Він упав. Коли побачили, що він лежить
 на землі, були би його розтерли на кусні. І якби
 можна брехня про нього була тигром, а кожний
 рев тигрою, нічого не було би залишилось із чо-
 ловіка, якого ще останнього місяця вважали ти-
 граном Франції. Ному віддали поклін, який відда-
 ють померлим, тому, що всі вірили, що він помер
 справді. Ного відвезли на залізницю в „помпоу“
 і в почесно, яку запрямували на похоронах. Він
 виїхав до купелів так, наче би їхав в останню по-
 дорож. Плакали за ним дисретно; бо рахували,
 що він більше не вернеться. А любили його.

Називали його диктатором, дарма, що не був
 він ним ні трохи, а врештою, він не заслужив на
 таке велике слово. Твердили, що він має силу
 перемогати волю всіх і не здавати рахунок. А
 досить було одного слова, щоб відібрати йому
 всю могутність. Тепер він є тільки символічним
 старцем, що лікуватиме свою петинку.

Клемансо видавався тираном, кривником,
 тому, що він узяв у свої руки владу не на те, що-
 би руйнувати: він видавався анархістом людям,
 що люблять „порядок, бо вони також не в силі
 зрозуміти, що завданням влади є робити зайвими
 революції. Всякі зміни є потрібні. А мистецтво
 влади лежить у тому, щоб завести їх у пору.
 Бо зміни накинени насильством є вже непотрібні.

Клемансо це людина, що не ошаджує себе в
 битві, а зберігає холодну голову. Він більше на-
 вчився в боях, ніж у книжках. Колись він був
 навантажений теоріями в принципах. Та він
 хутко скинув цей зайвий багаж. Він зрозумів,
 завдяки великій інтелігенції, що законами людей
 не зміниш. Навіть тоді не зміниш, коли сам тво-
 риш закони.

А проте він вірив у книжки. Про цю оману
 не скажу нічого; вона є колюча. Може колись
 зробить з неї навіть щось у роді релігії.

Клемансо завжди любив свободу і справе-
 дливість. У цьому, здається, існує гармонія між
 його характером і світоглядом. Всі великі слова,
 якими, як люди уявляють собі, можна спасти
 світ, не є для нього абстрактними ізолами.

Клемансо є понад політикою.
 Його силою і слабкістю був критичний хист.
 Але він умів щораз більше перемогати в собі ду-
 ха негатиї.

Нещастям Клемансо було те, що йому не да-
 ли адушити в собі остаточного полеміста. Держав-
 ний муж має свою рацію, що нехтує ріжними
 аборами, тому, що від них залежить. Але він не
 повинен від цього показувати. Всяка погорда ви-
 шості повинна бути притаманна.

Навіть коли Клемансо знижується до просто-
 люддя, він не є демагогом. Він ніколи не дестиг
 юрби; не раз він милосердився над нею. А при
 цьому він вірив у право чисельної переваги. Він,
 будучи лікарем, вірив у поступ; а несправданість
 утопіч як нормальність.

Його вважали вірним і мабуть він є ним, бо
 багато мав надій і багато тернів; ще в тому, що
 мав у собі силу. Діяч і поет мають потребу дру-
 жби і оба виходять її мало.
 Клемансо як людина західна хоче вірити в

свободу; він відчуває її, навіть коли заперечує
 її. Свобода є нічим сама в собі. Але любов сво-
 боди — це вже піза політична програма. Ясно, що
 більшість тих, які визнають насильства, не лю-
 блять свободу. Річ лише в тому, хто з нас, коха-
 ють свободу вище, люблять також, щоб
 цю свободу мали й інші.

Він має вигляд селянина. З літами він тра-
 тить риси літара, а дістає риси шуана (фран-
 цуський контрреволюціонер, бурбонець). Його
 голова — наче прелічна, модна в 1000 році.

Клемансо має більше розмаху і точності
 коли говорить, ніж коли пише. Як більшість про-
 мовців, він не має прикмет письменника. Його
 живе слово є звязке і точне, а його стиль бала-
 кучий. Він має голос проливливий, наїдхожий
 до розмов, а добрий на бурхливих вібраціях, на
 пічах. Він віддихає а насолодою запахом небез-
 пек. Його логіка є без прикрас і сильна, різка,
 як соняра зі сталі.

Його чоло відкрите й широке, це чоло люди-
 ни, що розуміє. Дві лонгі риси, що відуть від
 одної виски до другої, владають на те, що він
 умів уважати. Його око гарне, сильне, повно
 життя.

Будучи при владі, Клемансо мав силу ви-
 личити нову роль. Він не переставав учитись. Він
 мав добру волю. Ця риса в його старості є аво-
 руюча.

Коли людина стає щораз більше гуманною,
 вона хоче проявляти щораз менше сили. Тому
 цей старець, що ждав на владу 30 літ, не зробив
 ні одного жесту, щоб її задержати. Ному були
 би її віддали за ціню одного жарту, одного лег-
 кого заперечення. Але він не хотів перемогти собі.
 Він міг би був лише замовчати: але він відмо-
 вився і від мовчання. Його вдача була сильніша,
 ніж інтереси. Бо він волів пошану для своєї дум-
 ки, ніж велич свого становища. Він не хотів бре-
 тати. Він помер найкращою смертю, в повній
 бою і сміливості. Він сказав правду. І повторив
 її тим, що не хотіли її чути. А цього люди не ви-
 бачають.

Але він відживе. Вони не знають, скільки
 життя є звязаного з тим старим тілом.

8. грудня
 ц. р. здержує-
 мо висилку ча-
 сопису тим Вп.
 Передплатни-
 кам, що заля-
 гають з перед-
 платою.

СВЯТА 1. ЛИСТОПАДА.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Цьогорічні листопадові роковини святку-
 вали українці в Дітройті, Миш., Зєднєні Дєр-
 жави, черговим концертом у радіо із стації
 ВІР, одної із найсильніших стацій в Америці
 яка є також і міжнародною. Концерт відбувся
 в неділю 3. листопада. Зразу був назначений на
 год. чин до другої полов., та зогляду на ліпшу
 передачу концерту до Європи пересунуено його
 на пів до шестої веч. В Європі була вже двана-
 цята година повіноччї й європейські воздушні
 проводи були вільні від своїх продукцій.

Концерт складався з трьох груп: церковної
 музики, двох сольових продукцій і народніх
 пісень. По вступнім слові (по англійськи), в
 якому пояснено, що це за свято українці свят-
 кують, як першу групу відспівав „Боян“ два
 концертові псалми Бортнянського „Возвесели-
 ся“ і „Всі язичи“, закінчаючи „Свят“ із Служби
 Седяка в С-дур. Солостами були: п-ні Юлія
 Войтович, Катерина Польова, Анна Поліка
 і п-ове Онуфрій Пєлєх та Дмитро Тєтеричко.
 В другій часті виконала п. Анна Задоско со-
 правное солю „Ах, де той чайт?“ Остапа Ни-
 жанковського з фортепиановим супроводом п.
 Романа Говикевича (сестринка автора цієї пісні),
 а п. Михайло Федитник відспівав у супроводі
 мішаного хору „Боян“ народню балладу „Чор-
 на ріля Ізорана“. В третій часті виконав „Боян“
 дві народні пісні в лекшому характері, а саме:
 „Стелєси, барвінку“ і „Ой піду я до млина, де
 млина“. Короткою промовою по англійськи за-
 кінчила цей вечір пісні о. Лев Семєратович, пі-
 сля чого відспівано гимн „Боже великий“.

Що цей виступ був чи не найудачнішим з
 усіх дотеперішніх українських у радіо в Ді-
 тройті, свідчить м. ін. те, що артистична дирек-
 ція стації ВІР просила, щоб цей концерт по-
 вторити в цілості в грудні, а що найменше аду-
 чити до грудневої програми балладу „Чорна ріля
 Ізорана“. Дирігував хором „Боян“ п. Семєн
 Пєлєх.

При кінці треба зазначити, що хор „Боян“
 це церковний хор при католицькій церкві св.
 Івана в Дітройті при Кліпперт євєно, який за-
 всіди дуже радо виступає на концертах для
 своїх і чужих та добуває славу для української
 пісні й українського імені.

ПРИПІТЬ ПО

зикові паньчохы в десені,
рукавички, шарпінки,
свєтери,
шалі.

Сиріауі марш „Treforn“

до української галантерейної торгівлі

„GENEWA“ Д. Конюха
Львів, Ринок ч. 37. (побіч „Народ. Торговлі“).

Перемога Шобера.

Напередодні реформи конституції в Австрії.

Договірний президент віденської поліції, теперішній держ. канцлер Австрії Шобер, що поставив собі за мету перелестити зміну конституції, і скоротити владу соц.-демократичної партії у віденському ратуші, переміг противників тих реформ на цілій лінії. Під натиском прихильної оцінки, а зокрема гаймверів, соц.-демократичні провідники, що до останньої хвилини горойлилися і проєктовані реформи називали не інакше, як ганебними, заповідаючи боротьбу з ними „за життя і смерть“, подалися до відвороту.

Справі тих реформ була посвячена конференція соціалістичних мужів довіря в цілої держави, яка розідала в неділю 24. ц. м. і по довгій тискувській прийняла висхідні рішення того змісту, що соц.-демократи „є готові до жертв“. Ця „готовність до жертв“ австромарксистів виявляється в тому, що вони примушені злати майже всі свої дотеперішні позиції.

Зокрема соціал-демократи годяться тепер на сильнішу контролю господарки у віденській громаді христ.-сусільною і взагалі мішанською меншістю, а таксамо на контролю фінансів громади, яку переводитиме найвищий рахунковий трибунал держави, вони дають голос і вплив державі на свою будівельну, позачкову і всяку іншу політику в громаді Відня. Далше соц.-демократи годяться на вибір президента Австрії цілим народом і на значне поширення його управень, вони віддають всеціло віденську поліцію під команду і в руки міністерства внутрішніх справ, словом: вони приймають усі ті домагання, що їх висувнула більшість населення Австрії в інтересі кращого розвитку її господарської розбудови держави.

Таким чином можна надіятися, що зміна конституції пройде в австрійському парламенті вже в найближчих днях. З хвилини її ухвалення, значуться в державі ті реформи, що їх так нагально домагалася ціла гаймвер, а з нею велика більшість населення австрійської республіки.

За свою церкву.

Закінчення сумної церковної історії в Жабчу.

Польська влада остаточно розв'язала спір між православним і новітніми уніятами за церкву в Жабчу, луцького повіту, на Волині. Церкву признано православним і ще лиш церковні будинки залишилися в руках „ржондових“ уніятів.

Дня 24. листопада ц. р. відбулося посвячення церкви в Жабчу. Це жабчанське свято стягнуло кільканиацять священників і кілька тисяч народу з ближчих і навіть дальших місцевостей. Кількість учасників свята обраховують на 3000. Урочистість посвячення збільшила пасхальна Служба Божа, на що дав дозвіл митрополит Діонісій. В це небудемне свято Жабча дунала в церкві могутні: „Христос Воскрес“. Радість населення годі описати!

На посвячення церкви жабчанці запросили посла д-ра Ст. Біляка з Українського Клубу, який з доручення Української Парламентарної Репрезентації був у Жабчу в тому часі, коли боротьба за церкву діяла була до найбільшого напруження, а православні були замкнені в церкві. Промову посла Біляка прийняли присутні з великим одушевленням і через нього дякували Українському Національно-Демократичному Об'єднанню й Українській Парламентарній Репрезентації за оборону прав православної церкви на Волині. Зокрема передали свою подяку Об'єднанню священники. Треба підкреслити, що в останніх часах голос священників на Волині стає шораз більше співзвучний з голосом цілого народу, що в дальшому запевнює для Волині свої добрі наслідки.

Літвінов про демонстрації перед польськими консулятами.

Дня 26. листопада вступивши нар. комісаріадам справ Літвінов прийняв польського посла Патека та висловив йому жалі з приводу демонстрації у Харкові та Києві. Літвінов зазначив, що Патека, що фотографія, яку спалили під час демонстрації в Києві, не була фотографією Пилсудського. За вибиття шпиг у київській консуляції більш. влада дала сатисфакцію на місці тамодішньому консулятові.

Просвіта у Володимирі загрожена.

(Допис з Волині.)

Ще 19. серпня новий повіт староста у Володимирі Дроновський перелік дисграцію „Просвіти“ і наказав забрати до староства все „діловодство“ й акти для докладнішого перегляду, обіцяючи повернути всі книги за 10 днів. При тому прибутим членам сказано, що хоча в канцелярії т-ва помічено різні непорядки, але їх можна „збагачувати“, оскільки „Просвіта“ піде на „вспульрацію“, бо як ні — то буде заснована нова „Просвіта“. Минув місяць — і делегація від ради т-ва зголосилася до староства по акти, але довідалася тільки, що справа буде податоджена за тиждень. Ще кілька разів упоминався в секретар „Просвіти“, але справа все відтягалася. Так минули аж три місяці. Без актів і ділових книг праця в „Просвіті“ майже замерла, обмежуючись аматорськими виставами по селах. Нарешті в листопаді староство почало діловито спиняти працю т-ва: заборонено у Володимирі свито Котляревського 24. XI з виставою „Наталки Полтавки“; відмовлено дозволу на кооперативні курси РСУК, хоч вони вже відбулися раз у 1928 р. і пройшли без закидів; заборонено виставу „Пещена дитина“ в с. Нискиничях — і все тільки устно, без доручення заборони на письмі.

Тяжкий стан „Просвіти“ примусив раду т-ва скликати на 21. XI загальні збори; про це повідомлено староство майже місяць наперед — 24. X., але жадної відповіді не було. Отже на призначений день поприїздили делегати від сільських читальень, зібравшись місцеві члени — я не знав, чи починали засідання, чи ні. Вислано до староства делегацію в складі п'ятих представників, у тім числі одного члена ради, одного від реп. комісії і трьох інших, аби висвітлити ситуацію. Але староста зажадав від делегації передовсім уповноваження на письмі від „Просвіти“, а крім того заявив, що рада не мала навіть права скликати людей, доки не дістала дозволу на збори. На це делегація відповіла, що розпорядок генер. комісаря Східних Земель з дня 25. V. 1919, арт. 7, дає право статутуван товариствам скликати збори, тільки повідомляючи адміністрацію в дні зборів, — мійтим як рада повідомила староство місяць скорше, отже не її вина, що її досі не дістала ніякої відповіді. Не вважаючи на те, що серед делегації були дві пані, двох членів з вищою освітою і один загальноповажаний місцевий землевласник — і що на чолі делегації був старший віком, синий вже член реп. комісії, з нею обійшлися в старостві невідповідно. Збори заборонено. При тому староста заявив, що вібито „Просвіта“ „провокаційно“ уряджує підбурюючі театральні вистави і цим робить „лидерів у публичний спокій“. Для прикладу вказав на виставу „За батька“, що відбулася в Поричку 17. XI. Треба зазначити, що це пєса історична і на урядження цієї вистави самож староство кілька разів давало дозвіл, а перетим її перепензував референт староства Радзівовський, котрий це ствердив. Отже виходить, що причина криється, мабуть, деінде. Пригадуються слова старости при його першій візиті у „Просвіту“ — або „вспульпрація“ або нова „Просвіта“. Та як це погодити з аполітичністю „Просвіти“? Адже організації культурній таки не личить бавитися в політику — ані опозиційну, ані проурядову. Бо мета „Просвіти“ лежить в іншій площині. Сьогодні хтось може вимагати, щоб „Просвіта“ йшла з бе-беками, а завтра — з ендеками: до чогож це доведеться? Загальне враження, що „Просвіту“ у Володимирі мабуть замкнуть, як це пророкував ще два місяці тому ред. Пення з Луцька.

Арендатор сойм. буфету домагається відшкодування.

Арендатор соймового буфету вислав петицію до марш. Даминського, в якій домагається відшкодування 12 тис. зол., тому, що засідання сойму 31. жовтня не відбулося. Арендатор зазначає, що на день отворення сойму заосмотрив буфет в усі харчі, а тимчасом наслідком несподіваного відложення сесії весь запас харчів на 30 днів зіпсувався, наслідком того арендатор потерпів позначні втрати. Арендатор зазначає, що колиб марш. Даминський відмовно погодив його просьбу, то виступить проти президії сойму судовою дорогою. Тоді відбувався би перед судом цікавий процес і цікава інтерпретація уст. конституції.

Три польські сел. партії незлучилися.

Повідомляють, що вісти начеб Пист, Визволене та Стр. Хлодске створили одну партію, в безоснові. Однак фактом є, що в більшості виборчих пі партії виступатимуть разом.

Плебісцит у справі польської конституції?

АВС містить тутку, що польський уряд пропонує в грудні соймові свій проєкт реформи конституції. Колиб ця остання спроба не мала успіху, тоді справу реформи конституції піддають плебісцитові цілого населення. Плебісцит відбувся би в кінці березня.

Пос. Грінбавм переноситься у Палестину?

Аг. „Джирра“ довідується, що провідники сіон. організації в Польщі та голова житівського сойм. клубу пос. Грінбавм у найближчих місяцях переноситься на постійно у Палестину. Мандат по пос. Грінбавмі одержав би пос. Івалер зі Львова, теж противник пос. Райха. В Палестині пос. Грінбавм займеться політ. діяльністю. Сіон. часопис „Гайит“ зацікавив збірку на пац. дар для пос. Грінбавма. За ці гроші закуплять для пос. Грінбавма дім у Палестині.

Бухарін і Риков мусять виїхати за кордон.

Праська аг. Уніон повідомляє з Москви, що в імені Сталіна предложили Бухарінові, щоб виїхав із СРСР та щоб поселився до заповідно за кордоном. Йому обіцяють засоби до життя, коли виречеться участі в праці закордонних сесій Інтернаціоналу. Зачувати, що Бухарін годиться на пропозицію, Сталін предложив теж за посередництвом третіх людей Рикову, щоб добровільно кинув становине голови ради нар. комісарів СРСР. У заміну за добровільну димісію Сталін обіцяє Рикову довшу відпустку за кордоном.

Кельог кандидатом на Ноблеву нагороду.

Як кандидатів до мирової нагороди Нобла подають проф. Курпіуса (Бон), буниш. амер. міністра закорд. справ Кельога, вікому філантропу Елія Брандстрем і шведського архієп. Седер-бьома.

Здержання більш. офензиві в Манджурії?

З Токіо повідомляють, що головнокомандуючий більшовицьких військ на Далекім Сході Вайхер приказав здержати похід військ у глибину Манджурії. Військо не відступає, а закопчується біля Халару. Причиною здержання офензиви є адальше неясне становище Японії, яка з причини загроженія її інтересів може виступити збройно проти СРСР.

ПАТ повідомляє з Москви, що більшовики посунулися більше, як на 100 км. у глибину китайської території. З Токіо повідомляють, що американський, японський, англійський та французький амбасадори зложать обом воюючим сторонам пересторогу, що вел. держави, які підписали Кельогів пакт, не можуть бути рівнодушні до війни на Дал. Сході, яка порушує Кельогів пакт і спричинює великі шкоди сх.-кит. залізниці.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8:49:30—8:50:00, канадський долар 8:51:30—8:52:00, чеська корона 0:26:33—0:26:56, австрійський шілінг 1:25:00—1:25:50, рупія 2:41:00—0:05:50, французький франк 0:34:60—0:35:10, швейцарський франк 1:71:50—1:72:00, фунт стерлінгів 43:30:00—43:60:00, радянський червінець 15:00—15:00, німецька марка 0:13:35—0:13:45.

Золото: 20 корон 36:40:00—36:50:00, 20 франків 34:40:00—34:60:00, 20 німецьких марок 42:00:00—42:40:00, 10 російських рублів 46:00:00—46:40:00.

Срібло: Австрійська корона 0:60:00—0:64:00, 5 австрійських корон 3:20:00—3:26:00, австрійський флорен 1:60:00—1:63:00, російський рубль 2:30:00—2:60:00, копійки на рубль 1:25:00—1:30:00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 38:25—39:25, пшениця селянська 31:75—32:75, жито галицьке 24:00—24:50, чечіль галицький броварийний 00:00—00:00, чечіль на млин 18:50—19:50, ячмінь пастівний 20:00—21:00, овес галицький 20:25—21:25, кукурудза румунська 24:00—25:00, баробла промислова 3:00—3:50, фасоль біла 80:00—95:00, фасоль кодрона 40:00—50:00, фасоль крас 32:00—37:00, горох піч-Вікторія 34:00—39:00, горох пізний 26:50—29:50, бобик 25:00—26:00, мішанка паст. а зерні 00:00—00:00, ячка 28:50—29:50, сіно солодке вразне прасоване 8:50—9:50, солома прасована 5:00—6:00, гречка 25:75—26:75, льон 67:00—69:00, дубина снігій 19:00—20:00, ріпак озимий 69:00—70:00, мука пшенична 40 прт. 00:00—00:00, мука пшенична 65 прт. 66:00—67:00, мука житня 70 прт. 40:00—41:00, тріска кукурудзяний 00:00—00:00, мука кукурудзяна 00:00—00:00, отруби житні 13:75—14:25, отру-

